

SAMEWERKING MET SENDINGGENOOTSKAPPE: 'N PERSPEKTIEF VANUIT DIE NED GEREK KERK

P.G.J. Meiring¹

SUMMARY

The article focusses on the sometimes strained relationships between mission societies and the churches. Within the ranks of the Ned Geref Kerk (DRC), too, there were those who worked under the auspices of societies, while others stressed the importance of the mission of the church. Reasons for the re-establishment of better relations the past years, are discussed.

OPSOMMING

Hierdie artikel fokus op die soms stram verhouding tussen sendinggenootskappe en die kerk. Binne die Ned Geref Kerk was daar ook diegene wat die werk van sendinggenootskappe gesteun het terwyl ander die sendingwerk wat die kerk self moet onderneem gesteun het. Redes vir 'n nuwe waardering vir die werk van sendinggenootskappe word ook bespreek.

Dit was, as ek reg onthou, die Engelse dramaturg Bernard Shaw wat verklaar het dat die mensdom in twee groepe verdeel kan word: *teachers* en *doers*. Professor Koos Smit is een van die weiniges wat altwee dinge reggekry het. As akademikus het hy baie mense *geleer*, maar as praktiese sendeling met vuur in sy hart, het hy waarskynlik nog selfs meer *gedoen*. Daarvoor sal die Ned Geref Kerk hom onthou en van hom leer. Vir my persoonlik is dit 'n groot voorreg om 'n bydrae tot die bundel vir 'n persoon vir wie ek baie groot bewondering en respek het, te lewer. Die onderwerp van die artikel is een wat Koos Smit al die jare geïnteresseer het, 'n saak waaroor hy dikwels standpunt moes inneem.

1. INLEIDING

Toe William Carey en sy handjievol geesdriftige kollegas net meer as twee honderd jaar gelede (1792) die Baptiste Sendinggenootskap in Engeland

1 Prof. P.G.J. Meiring, Departement Sendingwetenskap, Fakulteit Teologie, Alif B, Universiteit van Pretoria, Pretoria.

gestig het, sou waarskynlik nie een van hulle kon droom watter groot rotsstorting die één klip wat hulle aan die rol gesit het, sou veroorsaak nie. "Expect great things from God; attempt great things for God" was die tema van 'n preek wat Carey die dag vóór die stigting van die genootskap - die eerste van sy soort in Engeland - gelewer het²

Maar of selfs die vader van die moderne Sendingbeweging so 'n groot reaksie sou verwag het, val te betwyfel.

2. SENDINGGENOOTSKAPPE - 'N WÊRELDWYE VERSKYNSEL

2.1 Talle organisasies

Kort op die hakke van die Baptiste Sendinggenootskap het 'n reeks ander genootskappe gevolg: die Londense Sendinggenootskap (1794), die Edinburgse en Glasgowsse Sendinggenootskappe (1796), die Church Missionary Society (1799), die Britse en Buitelandse Bybelgenootskap (1804), die Metodiste (Wesleyaanse) Sendinggenootskap (1814) - om maar enkeles te noem. Ook op die Europese Vasteland het dieselfde gebeur: die Nederlandse Sendinggenootskap is in 1799 gestig, die Baselse Sendinggenootskap in 1815 en die Berlynse Sendinggenootskap in 1824, die Rynse Sendinggenootskap in 1823. Christene in Suid-Afrika het nie lank op hulle laat wag nie. Reeds in 1799, 'n skrale agt jaar ná Carey, is die Suid-Afrikaanse Sendinggenootskap in Kaapstad gestig³.

In die Verenigde State was die groei van Sendinggenootskappe, veral sedert die begin van die 20ste eeu, skouspelagtig. Vóór die jaar 1900 het daar reeds 81 genootskappe in Noord-Amerika tot stand gekom. Gedurende die volgende vier dekades (1900 tot 1939) is nog 147 gestig. Soos die een dekade die ander opgevolg het, het die genootskappe al meer geword: gedurende 1940 - 1949 is 83 gestig; gedurende 1950 - 1959 113 genootskappe, gedurende 1960 - 1969 nie minder as 132 nie, en in die tien jaar 1970 - 1979 'n verstommende 150 nuwe organisasies⁴. Vandag, twee eeue na Carey, is daar

2 Ruth Tucker. 1983, *From Jerusalem to Irian Jaya*, Grand Rapids: Zondervan, 115.

3 PGJ Meiring, 1993 (a). "William Carey's Pleasing Dream" *Misionalia* 21:3 (Nov 1993) 221.

4 Bosch David J. 1991. *Transforming Mission, Paradigm Shifts in Theology of Mission*.

reeds 2500 Protestantse organisasies wêreldwyd aan die werk, met 'n totale sendingmag van 138 000 sendelinge⁵. Die bekende sendingstatistikus, David B Barret bereken dat daar in die jaar 2000 soveel as 4800 organisasies in die veld gaan wees⁶.

Terwyl die groot meerderheid sendingorganisasies van Noord-Amerikaanse of Europese oorsprong is, laat Christene vanuit *Derde Wêreld-lande* al meer van hulle hoor. 'n Groeiende getal sendelinge en sendingorganisasies uit gebiede wat enkele dekades gelede nog as "heidenwêreld" bekend gestaan het, is besig om hul poste in te neem. Eintlik kon dit nie anders nie. Terwyl die sogenaamde "evangeliese" kerke in Europa swaar kry, die afgelope jare skaars 'n groeikoers van 1,3% per jaar kon handhaaf, groei evangeliese Kerke in Latyns-Amerika, Asië en Afrika teen 'n koers van 6,7% per jaar. Wat sendingywer betref, vaar laasgenoemde kerke selfs nog beter: die getal sendelinge neem teen 13,29% per jaar toe. Tussen 1980 en 1990 het die totale Derde Wêreldsendingmag van 13 238 tot 46 185 gegroei. Teen dié tyd was reeds 35,6% van alle Protestantse sendelinge mense uit Derde-Wêreld lande, en het Derde Wêreld-organisasies van 749 (in 1980) tot 1094 (in 1988) toegeneem⁷. David Barret bereken dat, teen die jaar 2 000, uit 'n totale sendingmag van 400 000, 60 000 buitelandse sendelinge uit Derde Wêreld-kerke sal kom - die meeste van hulle in diens van die 4 800 Sendingorganisasies, waarvan ons hierbo melding gemaak het⁸.

Onderling verskil die sendinggenootskappe heelwat. Sommige genootskappe, soos Campus Crusade for Christ (met meer as 11 000 sendelinge in 105 lande), Youth with a Mission (meer as 7 000 sendelinge in 106 lande) en die Wycliffe Bible Translators (ongeveer 63 000 mans en vroue in 65 lande) is gróóte en werk wêreldwyd. Ander is klein en op een of twee velde gerig. Sommige organisasies staan feitlik geheel in diens van één denominasie of groep van kerke terwyl ander as interkerklike of parakerklike organisasies opereer. Sommige lê hulle veral op Bybelvertaling en -verspeiding toe, ander konsentreer op jeug-, evangelisasie-, of radio- en televisieuitsendings. Party

Maryknoll: Orbis, 327.

5 Patrick Johnstone. 1993. *Openition World*, Grand Rapids: Zondervan, 631.

6 Barret, David B, Johnson, Todd M. 1990. *Our Globe and how to reach it (AD 2000 series)*, Birmingham (Alabama): New Hope, 38.

7 Larry Paic. 1989. "The Dramatic Growth of Two-Thirds World Mission", *Bridging Peoples* 8:3 (Jul. 1989), 1.

8 Barret, Johnson. 1990, 38

sien ontwikkelingswerk of ander humanitêre projekte as hul hoofdoel, vir ander is kerkplanting bo-aan die agenda. Sommige werk met reuse gesentraliseerde begrotings, ander werf borgskappe of bestaan uitsluitlik as geloofsendelinge. Maar, bowe-al, het almal één doel: om mense na Christus te lei. "Mission Societies," het Warren Webster (self hoofsekretaris van één van hulle) verklaar, "are people who have banded together in a commitment to the Lord and to one another to make special efforts to cross cultural frontiers in order to evangelize and disciple those who would not otherwise be reached with the gospel in the normal movements of history and commerce"⁹.

2.2 Kritiek en waardering

Dit sou verkeerd wees om te beweer dat alle kerke wêreldwyd ewe in hulle skik was met die ontploffing van sendinggenootskappe. Soos wat die waardering vir die werk aan die genootskappe gegroei het en talle voornemende sendelinge hul dienste aangebied het, het besware - soms heftige kritiek - gevolg. Dikwels is na die proliferasie van genootskappe verwys as net nog 'n bewys van hoe moeilik (veral Protestantse) sendelinge met mekaar saamwerk. Te veel organisasies lei ook tot 'n versplintering van ons getuienis, het talle gewaarsku. Hoeveel van die energie en finansies van die genootskappe - word soms gevra - word slegs gebruik om die organisasies self aan die gang te hou om eie "koninkrykies" te bou? Op 'n ander vlak lê die beskuldiging, wat meermale geuiter word, dat die organisasies geestelike hoogmoed in die hand werk.

Aan die positiewe kant kan egter ook veel gesê word: Sendinggenootskappe kon doen wat kerke, met hul groter strukture, dikwels nie kon regkry nie: hulle was buigbaar en aanpasbaar en kon vir talle situasies, wat vir die kerke moeilik hanteerbaar was, voorsiening maak. In 'n eeu van spesialisasie het van die organisasies tot spesialiste, elk op sy eie gebied, ontwikkel wat 'n besondere diens aan die kerk én die gemeenskap lewer. Bo alles moet met nederigheid erken word toe talle kerke die afgelope twee eeue nog nie oortuig was van hul sendinggroeping nie - óf onwillig was om

9 Warren, W Webster. 1981. "The Messenger and Mission Societies" in *Perspectives in the World Mission Movement* (RD Winter, SC Hawthorne, reds). Pasadena: William Carey, 763.

aan die groot opdrag van die Here gehoor te gee - was dit die sendinggenootskappe wat die uitdaging raakgesien en aanvaar het. Die genootskappe het jarelank as gewete vir die kerk gedien.

3. DIE NED GEREK KERK EN DIE GENOOTSKAPPE

Ook op die sendingwerk en sendingdenke van die Ned Geref Kerk het sendingorganisasies 'n groot invloed uitgeoefen. Vir meer as tweehonderd jaar was daar 'n band - soms heg en direk, soms weer krities en op 'n afstand - tussen die kerk en verskeie organisasies.

3.1 *Samewerking*

Die heel eerste sendingwerk wat in die geleedere van die Ned Geref Kerk onderneem is, dateer terug na 22 April 1799, toe "Het Zuid-Afrikaansche Genootschap ter Bevordering van de Uitbreiding van Christus Koninkrijk" in Kaapstad gestig is. Die genootskap, wat later die verkorte naam van "Het Zuid-Afrikaansche Zendinglings Genootschap" (ZAZG) aanvaar het, het groot werk verrig met die steun van talle gemeentes en ampsdraers van die Ned Geref Kerk¹⁰.

Later sou ander organisasies volg. In 1888 is die Predikante-Sendingvereniging gestig met die oog op sendingwerk in Njassaland (Malawi). Gedurende die eerste jare van die 20ste eeu het verskeie sendinggenootskappe binne die Ned Geref Kerk to stand gekom. As gevolg van die geestelike verdieping wat talle lidmate tydens die Tweede Vryheidsoorlog ondergaan het én as gevolg van nuwe uitdagings waarvan hulle in die oorlogsjare bewus geword het, is die Ceylon-Sendingvereniging en die Commando-Dank-Sendingvereniging gestig¹¹. Gedurende dié jare het 'n aantal lidmate en predikante - eerder as om 'n eie organisasie binne die Ned Geref Kerk te stig - onder die vaandels van ander organisasies hul werk verrig. Reeds in 1908 het eerw J G Botha en mnr Vincent Hosking na Nigerië vertrek, die eerste van 'n hele aantal Ned Geref sendelinge wat onder die vaandel van die Sudan United Mission (SUM) in die Noorde van die land gaan werk het. Vir baie jare sou daar 'n vrugbare en baie geseënde same-

10 D Crafford. 1982. *Aan God die Dank I*, Pretoria: NGKB, 24-28.

11 WJ van der Merwe. 1967. *Gesente om Christus wil* Kaapstad, Pretoria: NGKU, 99.

werking tussen die kerk en die SUM bestaan¹². Namate die 20ste eeu gevorder het, het talle lidmate van die Ned Geref Kerk onder die vaandels van 'n groot getal sendingorganisasies in die binneland en ook in die buiteland begin arbei.

3.2 Kerk óf genootskap

Nie almal in die Ned Geref Kerk was deur die jare egter ewe entoesiasies oor die werk van die sendinggenootskappe nie. Reeds gedurende die vroeë jare aan die Kaap was daar kritiek teen die werk van die ZAZG. Ds Meent Borchers van Stellenbosch het met die stigting van die ZAZG in 1799 verklaar dat die *kerk* self - in sy geval die kerkraad van Stellenbosch - en nie 'n organisasie nie, dié verantwoordelikheid op hul eie skouers moes neem. Talle ander predikante en gemeentes het die standpunt ondersteun, soms om praktiese redes maar óók vanuit die teologiese oortuiging dat sending die werk van die kerk is. Dat dié gedagte deur die kerk gesuur het, blyk daaruit dat reeds by die heel eerste sinode van die Ned Geref Kerk in 1824 besluit is dat die kerk self sendingwerk sou onderneem - baie jare vóór die meeste kerke in Europa en Amerika die beginsel sou aanvaar.

Op hul beurt het ontwikkelinge in die buiteland óók op die Ned Geref Kerk in Suid-Afrika 'n invloed uitgeoefen. Twee spesifieke voorbeelde kan vermeld word. By die Sinode van Middelburg (1871) het dr A Kuyper met klem verklaar "dat de zending aan de Kerk behoort". Die sinode het dit onder sy leiding nog sterker gestel. Sending deur verenigings of genootskappe, het die sinodebesluit gelui, moet "als in strijd met de Schrift" verwerp word¹³. In Suid-Afrika was daar 'n hele aantal predikante wat die standpunt beaam het, 'n standpunt wat in die jare wat sou volg, deur talle kerke en sendingleiers uitgedra sou word. By die eerste groot Wêreldsendingkonferensie te Edinburgh (1910) is, ten spyte van groot waardering vir die werk van dié organisasies, die sterk mening uitgespreek dat sendingwerk in die eerste instansie die plaaslike gemeente se verantwoordelikheid is. Nie net die *sending* trek voordeel van die nuwe verhouding tussen kerk en sending nie, vir die geestelike lewe van die *gemeente* self, is sy sendingbetrokkenheid van kardinale belang, was die oortuiging van die Edinburgh-afgevaardigdes¹⁴.

12 JM Cronjé, 1981. Aan God die Dank II, Pretoria: NGKB, 237.

13 WJ van der Merwe. 1967, 100.

Gedurende die eerste dekades van die 20ste eeu het die gedagte dat *sowel* die kerk self as die sendinggenootskappe met dié werk besig mag en moet wees, egter binne Ned Geref Kerkkringe oorheers. In die eerste omvattende sendinghandboek wat in 1932 gepubliseer is en wat jarelank voorgeskrewe leesmateriaal vir studente en sendelinge uitgemaak het, J du Plessis se *Wie sal gaan?*, word op 'n heel positiewe noot van die werk van die organisasies gepraat¹⁵. Dit sou nie anders kon nie, want die standpunte van Gustav Warneck wat 'n vurige voorstander van die werk van sendinggenootskappe was - het as basis vir du Plessis se boek gedien.

Teen die middel van die 20ste eeu het die pendulum begin swaai. Binne die Ned Geref Kerk is allerlei vrae oor die werk van die genootskappe gevra, en is die primêre rol wat die *kerk* in die sending behoort te speel, benadruk. Toe die volgende twee sendinghandboeke, altwee in 1967, verskyn het, was daar algemene konsensus. Ten spyte van waardering vir die werk van die genootskappe, benadruk die Stellenbosse sendingprofessor W J van der Merwe dit in sy *Gesante om Christus wil* dat die *kerk* self die werk moet onderneem¹⁶. H D A du Toit wat sendingwetenskap aan die Universiteit van Pretoria doseer het, het in sy *Die Kerstening van die Bantoe*, argument na argument opgestapel waarom die *kerk* en nie die organisasies nie, die sendingverantwoordelikheid moet dra¹⁷. In 'n groot mate moet dié standpunte gelees word teen die agtergrond van 'n algemene gevoel wat gedurende die sestiger jare binne die Ned Geref Kerk ontwikkel het, dat die Ned Geref Kerk sêlf vir sy lidmate moet sorg - of dit jeugwerk, studentewerk of sendingwerk is - en nie van die dienste van interkerklike en parakerklike organisasies gebruik moet maak nie. Van die wieg tot die graf, sou die kerk in al die behoeftes van sy lidmate voorsien. Die Christen-Studentevereniging moes onder die vleuels van die Ned Geref Kerk inskuif, al sou dit 'n breuk met die Engelse en Swart afdelings van die werk beteken. Sendelinge wat jare lank onder die vaandel van ander organisasies gewerk het, moes ervaar hoe die steun vir hulle werk kwyn. Kerkordelik het dit moeilik geword om namens die Ned Geref Kerk in diens van 'n genootskap te werk.

14 JJ Kritzinger (et al). 1984. *You will be my Witnesses*, Pretoria: NGKB, 4.

15 J du Plessis. 1932. *Wie Sal Gaan?* Kaapstad: SA Bybelvereniging.

16 W J van der Merwe. 1967, 99.

17 HDA du Toit. 1967. *Die Kerstening van die Bantoe*, Pretoria: NGKB, 48-50.

3.3 Nuwe insigte en realiteite

Sedert die tagtiger jare het die pendulum egter weer begin terugswaai. 'n Groter waardering vir die werk van sendinggenootskappe het weer begin posvat. Daar is hoofsaaklik drie redes wat hiervoor aangevoer kan word.

Eerstens was daar 'n *teologiese verskuiwing* merkbaar. Gedurende die sewentiger en tagtigerjare is daar heelwat oor die leer van die kerk nagedink. Verskeie studies oor die kerk het in teologiese publikasies én sinodale agendas verskyn, waarvan die publikasie van die beleidstuk *Kerk en Samelewing* waarskynlik die belangrikste was¹⁸.

'n Groter waardering vir wat die kerk werklik is, óók vir die rol van die kerk in die samelewing, is geboekstaaf. Uit die standpuntstelling het onder meer twee sake duidelik geword. Die grense van die koninkryk van die Here is veel wyer as die grense van die Ned Geref Kerk. Alle werk in die koninkryk kan nie "verkerklik" word nie. Al is sending die éérste verantwoordelikheid aan die amptelike kerk, kan die Here óók deur organisasies en genootskappe sy werk doen. 'n Vanselfsprekende gevolg van die nuwe insigte was 'n groter ekumeniese openheid. Waar die Ned Geref Kerk vir baie jare - veral sedert die jare sestig - meer na binne gekeer was, het die Ned Geref Kerk nou meer bewus geword van die gemeenskap van die heiliges wat oor alle grense strek, dat samewerking nie net wenslik is nie, maar teologies gesproke noodsaaklik en korrek.

'n *Tweede* faktor was die feit dat hoewel daar deurgaans - in elk geval onder sommige - 'n sendingbelangstelling in die kerk was, die deure op talle terreine vir die Ned Geref Kerk begin toegaan het. As gevolg van politieke omstandighede, veral ook as gevolg van 'n rassebeleid wat jare in die Ned Geref Kerk gevolg is, was sendelinge uit Suid-Afrika in baie lande dikwels nie meer welkom nie - veral nie as hulle in die naam van die sogenaamde "apartheidskerk", dié kerk wat (volgens die persepsie van baie) kop in een mus met die regering van die dag was, wou arbei nie. Wanneer die sendelinge egter deel uitgemaak het van internasionale groepe, van para-kerklike organisasies, kon hulle wel sendingwerk verrig. In die Ned Geref Kerk het daar in die laat sewentiger- en veral die tagtiger jare nuwe belangstelling vir

18 Algemene Sinode Ned Geref Kerk. 1986/1990. *Kerk en Samelewing. 'n Getuigenis van die Ned Geref Kerk*. Bloemfontein: Pro Christo, 4-14.

wêreldsending gegroei. Sonder samewerking met sendinggenootskappe, sou talle van die kerk se korttermyn - sowel as langtermyn sendelinge nie geplaas kon word nie.

'n *Derde* faktor is die sendingentoesiasme wat die afgelope jare onder veral studentegroepe in ons land ontwikkel het. Sendingeweke op Stellenbosch, Pretoria, Bloemfontein, Potchefstroom en Port Elizabeth het die afgelope jare duisende jongmense getrek. Tydens die sendingeweke het sendingorganisasies 'n reuse bydrae gelewer, deur sprekers, uitstallings en veral deur werkgeleenthede aan te bied. Waar die Ned Geref Kerk se sending op die oomblik swaar kry - as gevolg van finansiële redes én as gevolg van 'n tanende belangstelling onder talle lidmate - was die organisasies gereed en in staat om die jongmense op te vang.

Geen wonder dus, dat die Ned Geref Kerk met die aanvaarding van die nuwe Sendingreglement tydens die Algemene Sinode van 1990 (Bloemfontein) die verhouding tussen die Kerk en ander kerke en organisasies genormaliseer het nie: Artikel 2.3 stel dit duidelik: "Die Ned Geref Kerk keur dit goed dat lidmate hulle by kerke en sendingorganisasies wat vir die kerk aanvaarbaar is, kan aansluit vir sendingdiens veral in ander wêrelddele, mits hulle by hul belydenis bly en die Ned Geref Kerk se sendingbeleid daardeur gedien word". Dit was goed betyds: op die oomblik, reeds, werk talle sendelinge vanuit die Ned Geref Kerk - langtermyn en korttermyn sendelinge, geordendes én ongeordendes - op die wyse. In die nuutste gebedsgids van die Algemene Kommissie vir Sending en Evangelisasie, *Vissers van Mense* (1994), verskyn die name en foto's van talle van dié sendelinge wat met die seën en voorbidding van die kerk onder die vleuels van bevriende organisasies werk!¹⁹ Eén organisasie alleen, Operation Mobilisation, het 241 sendelinge wat in hulle diens arbei, waarvan 68 lidmate van die Ned Geref Kerk is, en op een of twee ná almal deur gemeentes van die kerk geborg en uitgestuur word.

4. SAAM VORENTOE

Sendinggenootskappe is hier om te bly. Die beweging wat deur Carey en sy vele volgelinge die afgelope twee eeue - ook binne die Ned Geref Kerk - gedra is, kan en hoef nie gestuit te word nie. Terwyl niks en niemand die kerk,

19 PGJ Meiring (redl). 1993 (b). *Vissers van Mense*, Pretoria: AKSE.

elke plaaslike gemeente, sy primêre sending-verantwoordelikheid mag ontnem nie, terwyl elke gelowige sy getuienis móét uit leef, is daar óók ruimte vir sendinggenootskappe om hul werk te doen. Ralph Winter, die reuse-figuur van die Church Growth-beweging in ons tyd, het deur die jare gedurig daarop gewys dat elke kerk twee tipes organisasies nodig het, twee aksies wat mekaar oor-en-weer aanvul: *modaliteite en sodaliteite*. Modaliteite is inklusiewe strukture - soos die plaaslike gemeente self - wat elke gelowige in staat stel om sy getuienis op alle gebiede uit te leef; terwyl sodaliteite spesifieke aksies verteenwoordig - die sg. "second-decision structures" - waarby mense uit oortuiging aansluit, om 'n spesifieke taak te verrig of om vir 'n spesifieke behoefte voorsiening te maak. Sodaliteit is eksklusief en veeleisend. Paulus en sy medewerkers, sê Winter is 'n tipiese voorbeeld van wat met 'n sodaliteit bedoel word²⁰.

Op pad na die jaar 2000 hoef die Ned Geref Kerk - soos alle ander kerke - nie te kies nie: Dit gaan nie om "of...of" nie, maar om "en...en": Sáám kan die kerk én die organisasies uitvoering aan Christus se opdrag gee: "Gaan dan heen" - totdat Hy kom.

20 .[[Kritzinger, 1984, 13-15.

BRONNELYS

ALGEMENE SINODE NED GEREF KERK

1986. (1990). *Kerk en Samelewing, 'n Getuienis van die Ned Geref Kerk*, Bloemfontein: Pro Christo.

BARRET DAVID B & JOHNSON TODD M

1991. *Our Globe And How To Reach It* (AD 2000 Series), Birmingham (Alabama): New Hope.

CRAFFORD DIONNE.

1982. *Aan God die Dank I*, Pretoria: NGKB.

CRONJE JM

1981. *Aan God die Dank II*, Pretoria: NGKB.

DU PLESSIS J

1932. *Wie Sal Gaan?* Kaapstad: S A Bybelvereniging.

DU TOIT HDA

1967. *Die Kerstening van die Bantoe*: Pretoria: NGKB

JOHNSTONE PATRICK.

1993. *Operation World*, Grand Rapids: Zondervan.

KRITZINGER JJ (et al)

1984. *You will be my Witnesses*, Pretoria: NGKB.

MEIRING PGJ (red)

1993. (b): *Vissers van Mense*, Pretoria: AKSE.

PATE LARRY

1989. "The Dramatic Growth of Two-Thirds World Mission, *Bridging Peoples* 8:3 (July 1989), 1.

TUCKER RUTH

1983. *From Jerusalem to Irian Jaya*, Grand Rapids: Sondervan.

VAN DER MERWE WJ

1967. *Gesante om Christene Wil* Kaapstad, Pretoria: NGK.U.

WEBSTER WARREN W

1981. "The Messenger and Mission Societies" *Perspectives in the World Mission Movement* (R D Winter, S C Hawthorne, reds.), Pasadena: WM Carey.